

Evaluatierapportage reddingsoefening Zuider Spruit

Inleiding

Wadlopen is nooit zonder risico's. Het is echter van belang deze risico's te minimaliseren en eventuele calamiteiten het hoofd te bieden. Voor het lopen op het wad is daarom regelgeving van toepassing. Deze regelgeving is met name vastgelegd in de 'Interprovinciale Wadloopverordening 1996'. Deze regeling heeft tot doel om:

- a. de veiligheid van het wadlopen te optimaliseren,
- b. de aantrekkelijkheid van het wadlopen te behouden, en
- c. de natuur- en landschappelijke waarden van het wad in relatie tot (de massaliteit van) het wadlopen te beschermen.

Bij de in het kader hiervan uitgegeven vergunningen staat de veiligheid van gidsen en deelnemers aan een tocht voorop. Aan de vergunninghouder worden eisen gesteld ten aanzien van de kennis van en de ervaring met het wadlopen. Daarnaast worden in de aan de vergunning verbonden voorschriften eisen gesteld voor o.a. de communicatie- en veiligheidsmaterialen die meegevoerd moeten worden.

Op 16 juni 2000 is sprake geweest van het testen in de praktijk van de veiligheidsprocedures (in het verlengde van de hoofddoelstelling van de verordening) door middel van een reddingsoefening ('*Paesensrede*').

Naar aanleiding van de evaluatie van deze oefening zijn aanbevelingen opgesteld die moesten leiden tot verbeteringen in de veiligheid van het wadlopen. Eén van de belangrijkste aanbevelingen was het regelmatig testen van de veiligheidsprocedures en reddingscapaciteit (evacuatie). Eind 2003 is daarom de voorbereiding gestart voor een oefening met medewerking van de wadlooporganisaties en de hulp- en reddingsdiensten. Op 10 september 2004 is de oefening '*Zuider Spruit*' gehouden.

Algemene doelstelling van de oefening '*Zuider Spruit*'

- ☉ het testen van de communicatiemogelijkheden en –procedures;
- ☉ het testen van de evacuatiemogelijkheden en –capaciteit in geval van een calamiteit met wadlopers;
- ☉ het formuleren van aanbevelingen ter verbetering (indien nodig ontwikkelen) van procedures en aanpak van calamiteiten met wadlopers;
- ☉ het versterken van de onderlinge contacten tussen de wadlooporganisaties en de hulpverlenende diensten.

Over de hier opgenomen resultaten van de evaluatie van de oefening Zuider Spruit is met vertegenwoordigers van alle betrokken organisaties en instanties in de regiegroep uitvoerig overleg gevoerd.

Evaluatie

Voorliggende bijdrage geeft de resultaten van de met alle deelnemende partijen gehouden evaluatie van de reddingsoefening 'Zuider Spruit'. Deze evaluatie, waarvoor een volledig dagdeel was uitgetrokken, heeft plaatsgevonden op 28 januari 2005 te Leeuwarden. Als dagvoorzitter trad op het Hoofd Afdeling Operaties en plaatsvervangend directeur van het Kustwachtcentrum Den Helder.

De evaluatie werd uitgevoerd door de regiegroep die ook de voorbereiding ter hand had genomen. Daarin waren vertegenwoordigd:

- a. Wadloopcentrum Fryslân (namens de zeven wadlooporganisaties)
- b. Dijkstra's Wadlooptochten (namens de zeven wadlooporganisaties)
- c. KNRM
- d. Kustwachtcentrum
- e. SAR Kon. Luchtmacht
- f. Politie Fryslân
- g. Meldkamer Fryslân
- h. KLPD (Harlingen/Lauwersoog)
- i. GHOR Fryslân
- j. Rijkswaterstaat
- k. Stuurgroep Waddenprovincies

Ter voorbereiding op deze evaluatiedag heeft het secretariaat van de Stuurgroep Waddenprovincies op grond van de op de oefeningsdag gepleegde waarnemingen en bevindingen (ook naderhand) van de verschillende betrokken wadloop- en reddingsorganisaties een bijdrage opgesteld waarbij een beeld van de voorbereiding en het verloop van de reddingsoefening is ontstaan. Op de evaluatiedag moesten vragen als 'wat ging er goed', maar ook 'wat ging er fout en waarom' invulling krijgen en resulteren in aanbevelingen waarmee de veiligheid van het wadlopen in het Waddengebied verder verbeterd kan worden.

De discussie tijdens de evaluatiedag spitste zich, conform de genoemde doelstellingen, toe op een drietal hoofdthema's:

- A: communicatie: communicatiemiddelen en -kanalen, communicatieprocedures bij calamiteiten;
- B: mensen/materieel: beschikbaarheid bij de oefening, beschikbaarheid bij een calamiteit;
- C: de organisatie van de oefening: veiligheid, realiteitsgehalte, organisatie, functionaliteit, vervolg en herhaling.

A: communicatie: één van de aanbevelingen van de eerder reddingsoefening 'Paesensrede' was om in geval van een calamiteit met wadlopers gebruik te maken van marifoonkanaal 4, waarbij sprake is van de alarmering van de Centrale Meldpost Waddenzee. Is en kan hiervan sprake (blijven) zijn, wat zijn de praktijkervaringen inmiddels? Ook van belang blijft de vraag of de gidsen wel altijd in staat zijn om een draadloze verbinding tot stand te brengen.

B: mensen/materieel: de afspraken met de wadlooporganisaties, zoals die zijn vastgelegd in het Convenant Wadlopen met betrekking tot de toelaatbare groepsgrootte op een wadlooproute, worden deels ingegeven door de reddingscapaciteit in het betreffende deel van de Waddenzee. In hoeverre is daarbij sprake van een situatie die strookt met de werkelijke capaciteit? Kan een groep wadlopers snel worden geëvacueerd? Daarnaast

speelt bij een incident ook de reactiesnelheid van de verschillende reddingsdiensten een belangrijke rol. Daarbij moet worden bedacht dat wadlopen overwegend een vrijetijdsbeoefening is en daarom met name in de weekenden plaatsvindt. De hulpdiensten (zoals de SAR van Kon. Marine en Kon. Luchtmacht) werken op dat moment volgens een weekendrooster. Overigens blijft de KNRM wel beschikbaar.

C: de organisatie van de oefening: de oefening 'Zuider Spruit' was de tweede omvangrijke 'life' oefening met wadlopers. De organisatie van de oefening was daarom ook nu nadrukkelijk onderdeel van de evaluatie, waarbij realiteitsgehalte, functionaliteit, veiligheid en een eventueel vervolg besproken werden.

Aanbieding aanbevelingen

De aanbevelingen vormen de uitwerking van de tijdens de oefening gepleegde waarnemingen en bevindingen en het resultaat van een intensieve samenwerking van vertegenwoordigers van de verschillende deelnemende organisaties in de regiegroep 'Zuider Spruit'.

De regiegroep heeft de aanbevelingen op 20 december 2005, in een gezamenlijke bijeenkomst met een feestelijk karakter, aangeboden aan de wadlooporganisaties, de hulp- en reddingsdiensten en de waddenprovincies.

Voorafgaand zijn de afzonderlijke deelnemende partijen gevraagd in te stemmen met de aanbevelingen. Hiertoe zijn de wadlooporganisaties en betrokken hulp- en reddingsdiensten begin december 2005 benaderd. Er is sprake geweest van een algemene instemming met de aanbevelingen reddingsoefening 'Zuider Spruit'.

De aanbieding betrof:

- a. de aanbevelingen reddingsoefening 'Zuider Spruit';
- b. het 'Veiligheidsprotocol calamiteiten met wadlopers', als onderdeel van de aanbevelingen.

Om de er zorg voor te dragen dat elke wadloopgids tijdens een wadlooptocht ook daadwerkelijk kan beschikken over het 'Veiligheidsprotocol calamiteiten met wadlopers' is een handzame versie van dit document in geplastificeerde vorm verspreid onder wadlooporganisaties en wadloopgidsen.

Aanbevelingen

De aan de reddingsoefening 'Zuider Spruit' deelnemende organisaties en instanties bevelen na onderling overleg en na consultatie van de Wadloopadviescommissie naar aanleiding van de bevindingen van de reddingsoefening 'Zuider Spruit' aan:

1: dat het opstellen een 'Veiligheidsprotocol calamiteiten met wadlopers' ten behoeve van en in overleg met de wadlooporganisaties en met de hulp- en reddingsdiensten zinvol is. Bijzonder aandacht geldt de rol van de (hoofd)gids(en) (o.a. crowd-control), de melding/duiding van de verschillende op dat moment aanwezige groepen wadlopers en het hanteren van een aantallenlijst. (hoofdthema A)

2: dat voor de wadloopsport in geval van calamiteit direct contact wordt gezocht via het algemene noodkanaal 4 met de Centrale Meldpost Waddenzee/Verkeerscentrale Brandaris. (thema A). Daarbij moet sprake zijn van voldoende zendcapaciteit van de door de wadloopgidsen te gebruiken portofoon-marifoons. De communicatiemogelijkheden zullen periodiek moeten worden getest. (hoofdthema A)

3: dat het gebruik van een GSM in geval van een calamiteit niet valt aan te bevelen. (hoofdthema A) Een GSM moet alleen dan worden gebruikt als alle andere primaire middelen niet langer functioneren. Ook in dat geval wordt alleen contact gezocht met het Kustwachtcentrum.

4: dat de wadlooporganisaties gedurende de gehele tocht het radioverkeer uitluisteren op kanaal 4 of 16. Dit geldt ook voor de individuele wadgidsen. (hoofdthema A)

5: dat de KNRM verzocht wordt rekening te houden met de wadloopsport. In het bijzonder met de bereikbaarheid van groepen wadlopers in verband met de geringe waterstand. De KNRM wordt verzocht dit aspect te betrekken in haar afwegingen en oefenprogramma's (lokale kennis). (hoofdthema B)

6: dat, om de veiligheid in de wadloopsport te optimaliseren, het nodig is dat ook in de toekomst de veiligheidsprocedures periodiek worden getest. Gedacht wordt aan 1x per jaar: het ene jaar in de vorm van een Table Top Exercise, het andere jaar in de vorm van een 'life' oefening. (hoofdthema C) Bijzondere aandacht geldt daarbij het realistische karakter van de oefening en de instructie van de betrokkenen (gidsen, vertegenwoordigers en deelnemers).

De deelnemende organisatie en instanties:

St. Uithuizer Wad
St. Wadloopcentrum Pieterburen
Wadloopcentrum Fryslân
Dijkstra's Wadlooptochten
Groninger Wadloopvereniging Arenicola

Wadgidsengroep Noord Nederland
De Fryske Waedranners

Politie Fryslan/Korps Landelijke Politiediensten
GGD Noord Nederland
Koninklijke Nederlandse Redding Maatschappij
Kustwachtcentrum Den Helder
Stuurgroep Waddenprovincies
Ministerie van Landbouw Natuurbeheer en Visserij, Directie Noord
Koninklijk Luchtmacht, Sea and Air Rescue